

Sygn. akt I ACz 1862/13

POSTANOWIENIE

Dnia 27 września 2013 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu – Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący Sędzia SA:	Tadeusz Nowakowski (spr.)
Sędzia SA:	Walter Komorek
Sędzia SA:	Grażyna Matuszek

po rozpoznaniu w dniu 27 września 2013 r. na posiedzeniu niejawnym we Wrocławiu

sprawy z powództwa: **J. G.**

przeciwko: **M. K. (1)**

o zachowek

na skutek zażalenia powódki

od postanowienia Sądu Okręgowego w Legnicy

z dnia 19 sierpnia 2013 r. sygn. akt I C 215/13

p o s t a n a w i a: oddalić zażalenie.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy w Legnicy na podstawie art. 395§2 k.p.c. uchylił swoje postanowienie z 17.07.2013 r., w którym to udzielił zabezpieczenia powództwa na czas trwania postępowania przez obciążenie hipoteka przymusową do kwoty 80 000 zł nieruchomości pozwanej położoną w L. przy ul. (...) zapisanej w księdze wieczystej (...). Uchylając postanowienie z 17.07.2013 r. i oddając wniosek powódki o udzielenie zabezpieczenia Sąd Okręgowy w uzasadnieniu wskazał, że z niekwestionowanych okoliczności faktycznych wynika, że pozwana oświadczeniem złożonym przed notariuszem w dniu 03.04.2013 r. odrzuciła spadek po D. K.. Tym samym nie jest jej spadkobierczynią (art. 1020 k.c.).

W ocenie Sądu pierwszej instancji nie można także uznać by pozwana ponosiła odpowiedzialność z tytułu zachowku na podstawie art. 1000§1 k.c. bowiem zachodzą okoliczności z art. 994§1 k.c.

Skoro powódka nie uprawdopodobniła roszczenia stosownie do art. 730¹ k.p.c. to zażalenie pozwanej należało uznać za uzasadnione, co skutkowało zastosowaniem art. 395§2 k.p.c.

Powódka w zażaleniu zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 994§1 k.c. w zw. z art. 922§1 k.c. i art. 931§1 i 2 k.c. przez dokonanie jego błędnej wykładni i przyjęcie, że dokonanie darowizny wyczerpującej cały spadek nie uprawnia do dochodzenia zachowku od osoby obdarowanej oraz przez przyjęcie, że wobec dokonania darowizny na rzecz pozwanej przez D. K. w roku 1999, nie jest ona obecnie osobą zobowiązaną do zapłaty zachowku.

Mając powyższe na uwadze wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Powódka dochodzi zachowku po zmarłej 12.10.2012 r. matce D. K.. Spadkodawczyni ta miała troje dzieci: B. W., M. K. (2) i powódkę J. G.. B. W. zmarła 18.01.2012 r. nie mogła być zatem spadkobiercą po swojej matce D. K., bowiem nie żyła w chwili otwarcia spadku (art. 927§1 k.c.). Spadkobiercą mogła być zatem córka B. W., pozwana M. K. (1) lecz skutecznie odrzuciła spadek po D. K.. Została zatem wyłączona od dziedziczenia, tak jakby nie dożyła otwarcia spadku (art. 1020 k.c.).

Powódka jako zstępna spadkodawczyni D. K. ma prawo do zachowku (art. 991§1 k.c.). Jeżeli nie otrzymała należnego zachowku w postaci opisanej w art. 991§2 k.c. przysługuje jej przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia (art. 991§2 k.c.). Pozwana wobec skutecznego odrzucenia spadku po babci D. K. nie jest spadkobierczynią.

Powódka właściwie wskazała swój udział spadkowy (art. 992 k.c.) oraz zaznaczyła, że wobec braku składników masy spadkowej pozostającej do dyspozycji spadkobierców ustawowych, przy obliczaniu wartości spadku, a w konsekwencji wartości zachowku dolicza się do spadku darowizny (art. 993 k.c.). Z tego też przepisu powódka wywodzi swe roszczenie wobec pozwanej, skoro otrzymała ona między innymi od D. K. darowiznę w postaci nieruchomości położonej w L. przy ul. (...) (bliżej opisanej w pozwie) w roku 1999.

Powódka nie uwzględniła jednakże okoliczności wynikających z przepisu art. 994§1 k.c., że przy obliczaniu zachowku nie dolicza się do spadku darowizn dokonanych przed więcej niż dziesięciu laty. Dotyczy to oczywiście osób nie będących spadkobiercami albo uprawnionymi do zachowku. Pozwana jak wyżej wskazano wobec odrzucenia spadku nie jest spadkobiercą, nie miała też przymiotu spadkobiercy w chwili darowizny.

Odnosząc się do zarzutu skarżącej i treści uzasadnienia zażalenia należy zaznaczyć, że faktycznie w judykaturze nie budzi wątpliwości, że darowizny wyczerpujące cały spadek są zaliczone do substratu spadku (w konsekwencji do substratu zachowku), ale cytowane orzeczenie Sądu Najwyższego z 30.03.2011 r., III CZP 136/10/Lex nr 844761) dotyczy zagadnienia przedmiotu umów darowizn.

Natomiast jeżeli chodzi o zakres podmiotowy to w uzasadnieniu tegoż orzeczenia Sąd Najwyższy przypomniał, że w judykaturze wyjaśniono, że jeżeli uprawniony do zachowku jest jednym ze współspadkobierców, który dochodzi do spadku na podstawie ustawy to przysługuje mu przeciwko współspadkobiercom roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do uzupełnienia zachowku (wyrok SN z 13.02.2004 II CK 444/02, OSP 2007, nr 4, poz. 51).

Stwierdził także, że wobec brzmienia art. 1000 k.c. status spadkobiercy nie wyklucza możliwości występowania z roszczeniem o zapłatę zachowku (uzupełnienia zachowku). Za oczywiste przyjmował też Sąd Najwyższy, że roszczenie o zapłatę zachowku (uzupełnienie zachowku) przysługuje także jednemu spadkobiercy dziedziczącemu na podstawie ustawy przeciwko drugiemu jeżeli spadkodawca za życia rozdysponował na rzecz pozwanego spadkobiercy składnikami majątku w formie darowizny (podlegającej zaliczeniu na poczet substratu zachowku) – patrz wyrok SN z 7.07.1964 r. I CR 691/63-OSNC 1965, nr 9, poz. 143.

W rozpoznawanej sprawie pozwana nie jest spadkobiercą ani spadkobiercą uprawnioną do zachowku bowiem skutecznie odrzuciła spadek po D. K., a skutek tegoż odrzucenia wbrew twierdzeniom skarżącej, związany jest z datą otwarcia spadku po D. K., a nie z dniem złożenia oświadczenia przez pozwaną. Osobę odrzucającą spadek traktuje się tak jakby nie dożyła otwarcia spadku, a więc ze skutkami wskazanymi wyżej (art. 927§1 k.c. i 1020 k.c.)

Zatem w rozpoznawanej sprawie powódka mogłaby dochodzić od pozwanej jako osoby obdarowanej przez spadkodawcę zachowku, jeżeli nie może go otrzymać od spadkobiercy, ale mogłaby to uczynić gdyby przedmiotową darowiznę doliczono do spadku (art. 1000§1 k.c.). jednakże stoi temu na przeszkodzie przepis art. 994 §1 k.c. który

wyklucza doliczanie do spadku darowizny na rzecz osób nie będących spadkobiercami (tak jak pozwana) dokonanych przed więcej niż dziesięciu laty, licząc wstecz od otwarcia spadku.

Słusznie zatem Sąd pierwszej instancji wobec zażalenia pozwanej uchylił postanowienie z 17.07.2013 r. i oddalił wniosek powódki o udzielenie zabezpieczenia bowiem powódka nie uprawdopodobniła roszczenia stosownie do przepisy art. 730¹ k.p.c.

Z powyższych względów zażalenie należało oddalić (art. 385 k.pc.. w zw. z art. 397§2 k.p.c.).

gk